

Rozdělení svobodou dopady pandemie

STEM

PAQ
RESEARCH

26. listopadu 2020

- Není žádných pochyb, že pandemie a opatření s ní spojená zasáhly v podstatě do všech oblastí fungování společnosti a každodenního života nejen v České republice. Ve veřejném prostoru se často diskutuje o tom, kdo a jak moc pociťuje různé problémy. Tento výzkum se zaměřil především na to, jak lidé sami vnímají svoji situaci, jaké mají obavy a jak se mění příjem jejich domácnosti. Objektívni dopady na úrovni skupin společnosti vidíme na základě statistických a makroekonomických dat vždy až s odstupem.
- Často zaznává, že tato krize má být příležitostí ke změně jak na celospolečenské, tak na individuální úrovni. A že je možné si z ní odnést pozitivní změny. Samozřejmě, v současné chvíli nehodnotíme celkové důsledky, ale prožívanou situaci, a to na vrcholu druhé vlny pandemie. A můžeme říct, že ve většině případů je pozitivní hodnocení, ať už se díváme na jakoukoliv oblast života, jen ojedinělé a o příležitostech se nedá hovořit. Společnost a jednotlivé skupiny v ní se spíš snaží přečkat, dokud se nevrátíme do zaběhlých kolejí. Víme ale, že budou trochu jiné než před epidemií. Spíš než jako příležitost získat se v podstatě všechny skupiny obyvatel napříč společenskými třídami, věkem, vzděláním nebo bydlištěm snaží spíše, aby neztratily příliš.
- Vzdělávání dětí, trávení volného času, cestování jsou mezi nejčastěji vnímanými negativními dopady. Trpí také zdraví, vztahy s přáteli, ekonomická situace domácností, pracující se obávají o ztrátu práce, i když zde už se pro řadu lidí příliš nemění. Jen málo lidí vidí nějaké pozitivní efekty. Částečnou výjimkou jsou vztahy v rodině. Byť každý čtvrtý hodnotí vztahy jako horší, každý šestý vnímá jejich zlepšení.
- V analýzách vycházejících z loňských dat Rozdělení svobodou jsme viděli, jak se krize v průběhu jara rozlila ze strádající a ohrožené třídy do celé společnosti. A to platí i nadále. Nelze říct, že by nějaká za tříd (a to samé můžeme říct i o pohledu na demografické charakteristiky, jako je věk nebo místo bydliště) pociťovala důsledky pandemie méně. Na úrovni jednotlivých oblastí už ale určité rozdíly vidíme a ty jsou důležité, abychom pochopili různé pohledy a obavy a mohli si vzájemně porozumět. V čem se tedy lišíme?
- Výsledky této studie především umožní ukončit některé diskuse, které ve veřejném prostoru zaznávají a posunout je dál, k věcným problémům: krize prostupuje všemi patry společnosti, byť různě. Mladí lidé se nemají skvěle, přestože ovládají technologie. Krize je spíše snaha neztratit hodně než velká příležitost, kterou každý trochu schopný dokáže využít. Naše sociální zázemí a okolí je velmi důležité. Různé dopady se jen obtížně přiřazují konkrétní skupině obyvatel a to znesnadňuje cílení případných opatření zmírňujících dopady, atp.

- Šest pravidel pandemie. Jak sledovat dopady na českou společnost?
 - Pandemie zasáhla celou společnost silně a napříč skupinami. Přinejmenším na subjektivní úrovni jsou rozdíly v různých skupinách dílčí. Dokážeme samozřejmě věcně identifikovat velmi zasažené profese nebo definovat zdravotní rizika, ale v pohledu na celou společnost se dopady rozpouští do různých sociálních tříd.
 - Životní etapa: Mnohem víc než věk určuje prožívání současné situace životní fáze, ve které jsme. Lidé v důchodu se více obávají o své zdraví, museli omezit kontakt s nejbližšími. Ale změny v trávení volného času, ekonomické situaci pociťují relativně méně než ostatní skupiny. Studenti na druhé straně výrazně vnímají, že musí měnit způsob trávení volného času, nevidají své kamarády (ale zároveň s nimi dokáží často udržovat alespoň nějaký kontakt skrz on-line nástroje). Lidé s dětmi ve školním věku prožívají silně distanční výuku.
 - Práce: Je známý fakt, že lidé v různých oborech jsou zasaženi různou mírou a ekonomicky více než ekonomicky neaktivní skupiny společnosti. V datech však zřetelně vidíme, že krize zasahuje mnohem širší spektrum pracujících než ty, kteří pracují ve službách, pohostinství, wellness nebo cestovním ruchu. Je zřejmé, že zasáhla i celé dodavatelské řetězce, včetně dopravy, ale také vyšších manažerských pozic, menších podnikatelů a ředitelů firem.
 - Pokud mám co ztrácet: Pokud jste zvyklí se setkávat s mnoha přáteli, vaše finanční situace vám umožňuje cestovat, chodíte na kulturní nebo sportovní akce, pak se pro vás mění velmi mnoho a pociťujete důsledky situace silněji než ostatní. Zkrátka, máte-li zdroj, o který jste mohli přijít, který jste byli zvyklí žít nebo využívat, pociťujete změnu silněji. Jen část těch, kteří mají v konkrétní oblasti silnou pozici (ať už jde o síť lidí, kteří jim v problémech pomohou, nebo mají bohaté kulturní aktivity), svůj život pozitivně přizpůsobí aktuálním možnostem.
 - Peníze jsou ale jiné: Pro finance to ovšem neplatí. Naopak, pokud nemáte úspory, budou se dále ztenčovat, pokud máte nízký příjem, více pociťujete obavy z toho, že přijdete o práci. To platí zvláště pokud ve svém okolí nemáte lidi, na které se můžete za každé situace spolehnout.
 - Krize soudržnosti nepřispívá: Často hovoříme o tom, že na jaře se společnost spojila ve společném zájmu. Definitivně můžeme říct, že to byla jen krátká epizoda, která sice ukázala schopnost se krátkodobě aktivizovat (což je velmi důležité), ale dlouhodobě krize povede spíše k neporozumění a zvětšování společenských rozdílů.

Metodologie výzkumu

Typ sběru:

Celkový výběrový soubor N = 2239 reprezentativní pro populaci ČR ve věku 18-75 let.

Kritéria:

Kraj (NUTS3) x VMB (do 5000 obyvatel, 5000 - 19 000, 20 000 - 50 000, nad 50 000 obyvatel)

Kraj (NUTS3) x věk (2 kategorie)

Kraj (NUTS3) x vzdělání (2 kategorie)

Věk (18-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65-75 let)

Vzdělání (ZŠ, SŠ bez maturity, SŠ s maturitou, VŠ)

Pohlaví (muž, žena)

Intenzita využívání internetu (denní uživatel, občasný uživatel, ne uživatel)

Cílová skupina:

Kvantitativní dotazníkové šetření na výběrovém souboru reprezentativním pro českou populaci ve věku 18 – 75 let sestaveném pro kombinaci dotazovacích metod CAWI a CAPI a využívající část respondentů dotázaných ve výzkumu Rozdělení svobodou.

Výzkum opět probíhal metodami CAWI a CAPI, a pracuje s CAWI respondenty, kteří se zúčastnili minulého šetření. U této metody tedy byli osloveni stejní respondenti s tím, že u těch, kteří neodpověděli, byl vzorek doplněn novými respondenty. CAPI respondenti se výzkumu účastnili poprvé. Výsledný vzorek je reprezentativní za populaci ČR.

Pokud to bylo možné, byli dotázáni stejní respondenti jako v roce 2019. Datový soubor je vážen s ohledem na reprezentativitu a původní datový soubor z r. 2019.

Metodologie výzkumu pro ČRo

V analýze níže je využito dělení české společnosti do šesti tříd, které vychází z výzkumu „Rozdělení svobodou: Česká společnost po 30 letech“ z roku 2019. Zde uvádíme základní popis tříd. Toto třídění je využito v dalších analýzách.

Typ	Třída	Složení kapitálů – co je pro ni typické	Jak je velká
Vyšší střední	Zajištěná střední třída	Vysoký příjem a majetek, ale jen mírně nadprůměrný sociální kapitál (kontakty, pomoc v okolí), kulturní kapitál a nové typy kompetencí (jazyky, počítače)	22,1 %
	Nastupující kosmopolitní třída	Vysoký či nadprůměrný příjem, ale omezený majetek. Vysoký sociální kapitál, kulturní kapitál a nové typy kompetencí	11,9 %
Nižší střední	Tradiční pracující třída	Nadprůměrný příjem a majetek. Ale velmi nízký sociální, kulturní kapitál i nové typy kompetencí	14,4 %
	Třída místních vazeb	Nadprůměrný majetek a sociální kapitál (kontakty, pomoc v okolí). Ale nižší příjmy a kulturní kapitál a nové typy kompetencí	11,8 %
	Ohrožená třída	Solidní sociální, kulturní i lidský kapitál (nové kompetence). Ale velmi nízký majetek a příjmy	22,2 %
Nižší	Strádající třída	Velmi nízký příjem, majetek a zároveň malý sociální kapitál a nové typy kompetence	17,6 %

Třídy byly konstruovány na základě tří kapitálů, z nichž každý měl dvě dimenze: ekonomický kapitál (příjem, majetek), sociální kapitál (prestiž a rozsah sítě, pomáhající kapitál), kulturní a lidský kapitál (aktivity spojené s kulturou a znalost západních jazyků a ICT).

Detailní popis postupu a výsledků výzkumu zde:

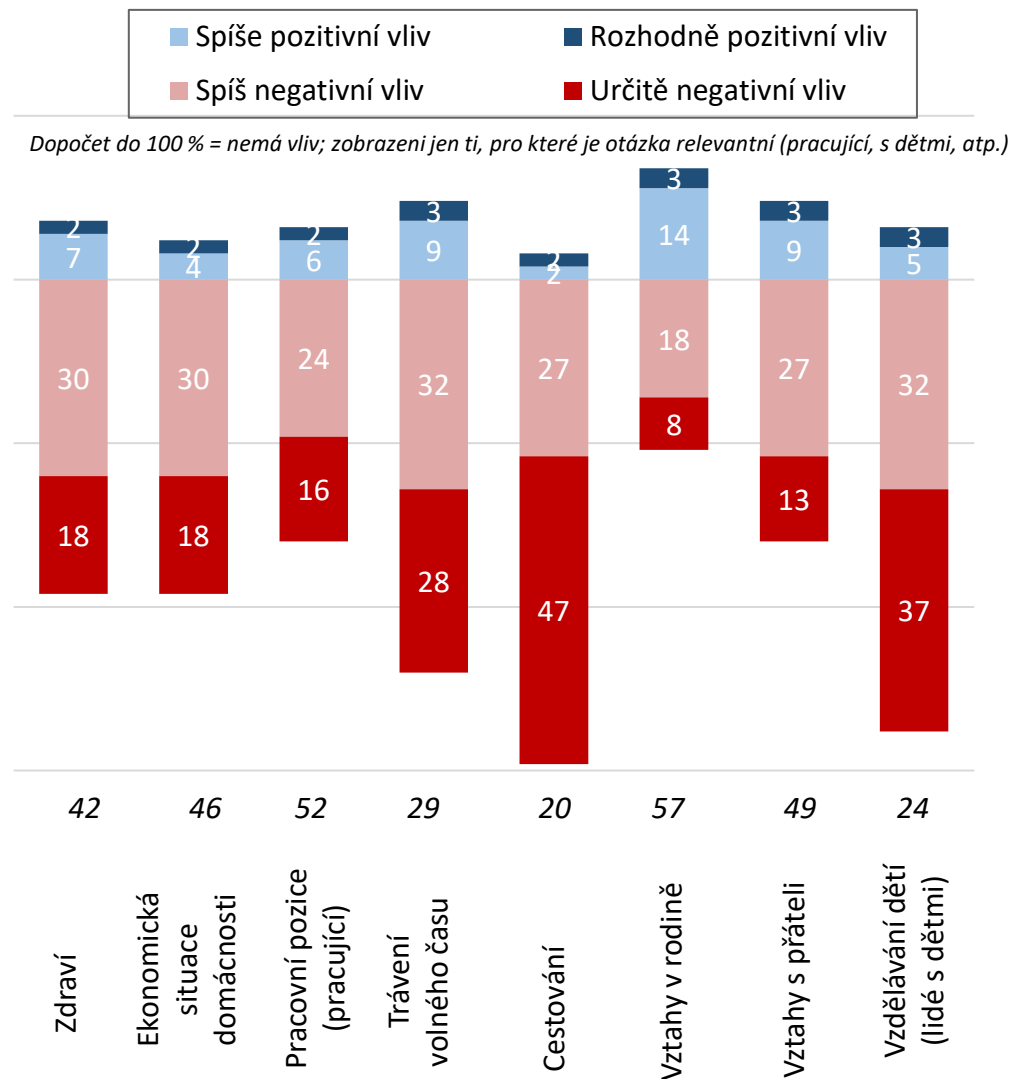
<https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/documents/4cb643625998e931d8f0a9aa34bbb254.pdf>

Dopady pandemie koronaviru

Dopady: celkový přehled

- Pandemie koronaviru COVID-19 a její důsledky zasahují celou společnost napříč sociálním postavením, věkem nebo vzděláním.
- Pokud pandemie něco změnila, tak především negativně. Objevují se i pozitivní hodnocení dopadů, ale těch je málo. Krize může znamenat příležitost, ale mnohem častěji vnímáme její negativní dopady.
- Situace má nejvíce negativní dopad na trávení volného času a samozřejmě cestování a dovolené.
- Silně negativně hodnotí rodiče dopady na vzdělávání dětí, byť z jiných výzkumů víme, že průběh výuky v daných podmínkách hodnotí zpravidla dobře a oceňují snahu škol a učitelů.
- Relativně nejmenší dopad má pandemie na vztahy v rodině, v každé šesté je dokonce zlepšila (ale v každé čtvrté zhoršila).
- Negativní dopad na pracovní pozici pociťuje 40 % pracujících, polovina nevidí výraznější změnu.
- Téměř u poloviny domácností se subjektivně zhoršila ekonomická situace.

Pocitované dopady (bez těch, kteří uvádí, že nemá vliv)

Dopady: skupiny obyvatel

- Dopady pociťují všechny skupiny obyvatel.
- Jsou zde dílčí specifika, přičemž větší roli hraje především věk:
 - Největší dopady na životní styl (přátelé, volný čas) pociťují studenti a obecně mladí lidé, kteří žijí častěji intenzivním sociálním životem. To je vlastní samozřejmě věku, platilo by to i před desítkami let.
 - Proměnu vztahů v rodině nejvíce (pozitivně i negativně) vnímají mladí lidé ve věku 18-24 let. Výrazně méně pozitivních přínosů pociťují lidé mezi 65-75 lety.
 - Trávení volného času má větší dopad na ty, kteří žijí ve velkých městech a mladé. Naopak relativně menší vliv sledujeme u lidí v důchodovém věku.
 - Ze stejného důvodu se lidí v důchodovém věku méně dotýká omezení cestování. Pociťované omezení výrazně roste se vzděláním, které je propojeno s příjmy a tím možnostmi cestovat.
 - Ekonomické dopady pak výrazněji vnímají řemeslníci.
 - Matky o něco častěji než otcové vnímají problém se vzděláváním dětí.

Dopady: celkový přehled

- Negativní dopady pandemie a opatření s ní souvisejících vnímá česká veřejnost napříč třídami podobně.
- Výraznější dopady, vzhledem k životnímu stylu, pociťují zejména kosmopolitní a zajištěná středná třída. Naopak strádající třída, která si dlouhodobě nemůže dovolenou nebo kulturní akce dovolit, změnu v trávení volného času cítí relativně méně často.

Pociťované dopady v různých oblastech života

(v %; jen ti, pro které je oblast relevantní – např. jen ekonomicky produktivní, s dětmi)

NEGATIVNÍ

VÝRAZNĚ NEGATIVNÍ

Zdraví	49	47	50	50	47	51	48
Ekonomická situace domácnosti	47	43	44	49	46	51	50
Pracovní pozice	39	34	37	37	42	47	39
Trávení volného času	60	64	71	58	57	62	47
Cestování, dovolená	75	84	84	78	68	74	56
Vztahy v rodině	26	23	24	24	27	26	29
Vztahy s přáteli	39	39	43	38	38	41	38
Vzdělávání dětí	69	71	67	66	64	71	66

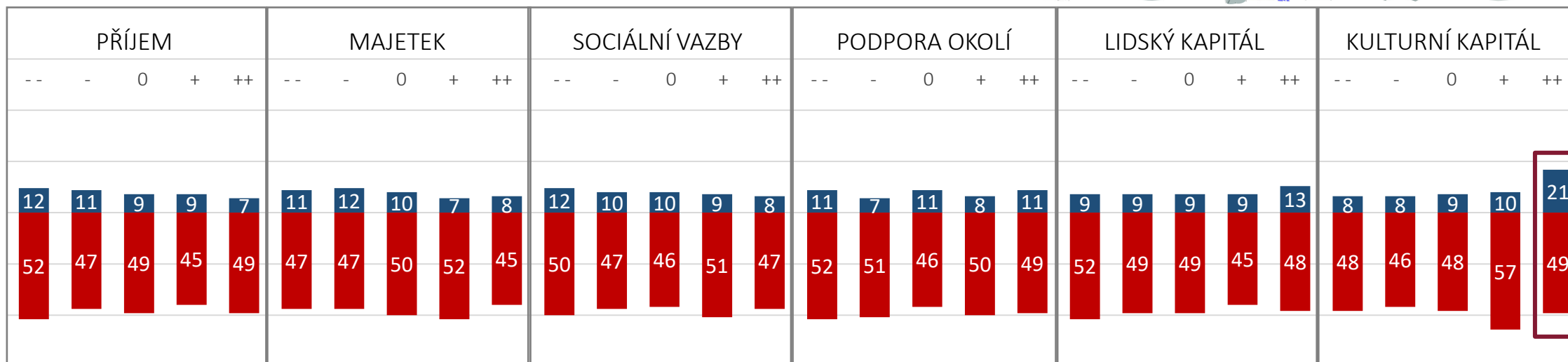
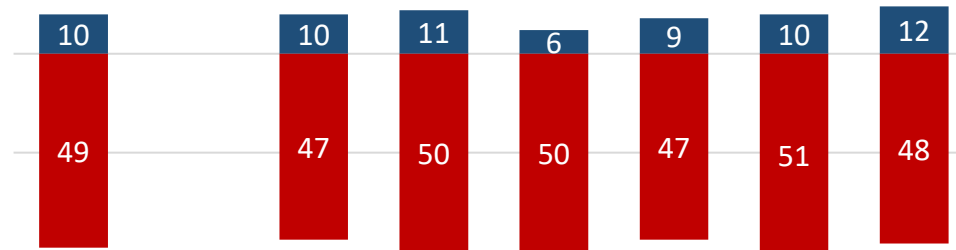
Zdraví	18	15	17	20	21	19	20
Ekonomická situace domácnosti	18	15	14	15	16	22	20
Pracovní pozice	16	12	15	14	18	19	16
Trávení volného času	28	31	40	21	26	28	21
Cestování, dovolená	47	59	59	45	40	45	31
Vztahy v rodině	8	6	8	7	10	8	9
Vztahy s přáteli	13	13	12	11	16	12	13
Vzdělávání dětí	37	39	39	34	34	39	32

Dopady: Zdraví

- Dopady na vlastní zdraví vnímá 49 % veřejnosti negativně, 10 % pozitivně. Zbýlých 41 % žádný vliv v souvislosti s aktuální situací nepocituje.
- U lidí, kteří v běžném životě realizují velké množství aktivit, jsou dopady o něco častěji vnímané i pozitivně.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

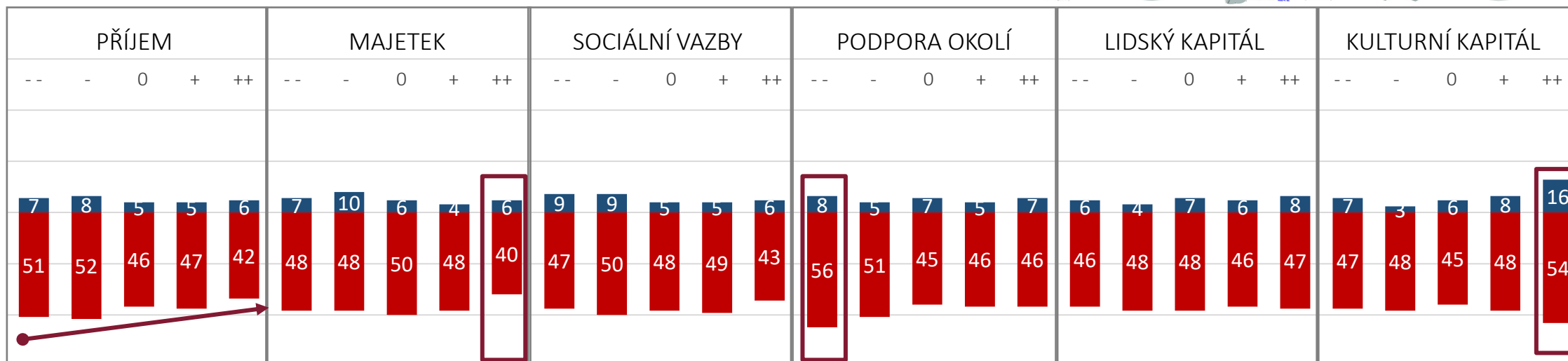
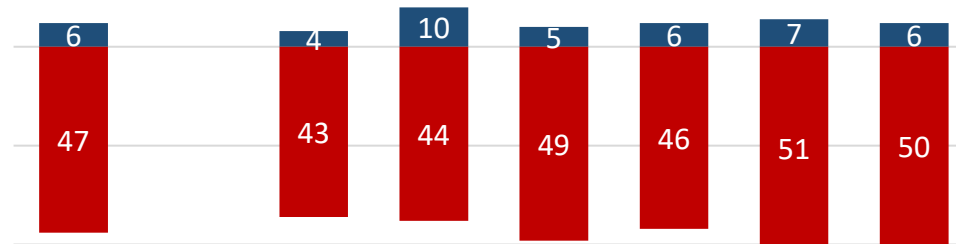

Dopady: Ekonomická situace domácnosti

- Subjektivně vnímané ekonomické dopady procházejí celou společností. Negativní dopady mírně klesají s rostoucím příjmem, dále také u lidí s nadprůměrným majetkem.
- Častěji pak negativní dopady vnímají lidé, kteří ve svém okolí mají jen málo nebo žádné lidi, na které se mohou v případě krize obrátit o pomoc.
- Mírné rozdíly vidíme i v ekonomickém zasažení tříd. Vyšší střední třídy jsou relativně méně zasažené, nižší třídy o něco více. To souvisí nejen s vykonávanou profesí, ale také omezenými možnostmi adaptace a čerpání úspor.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

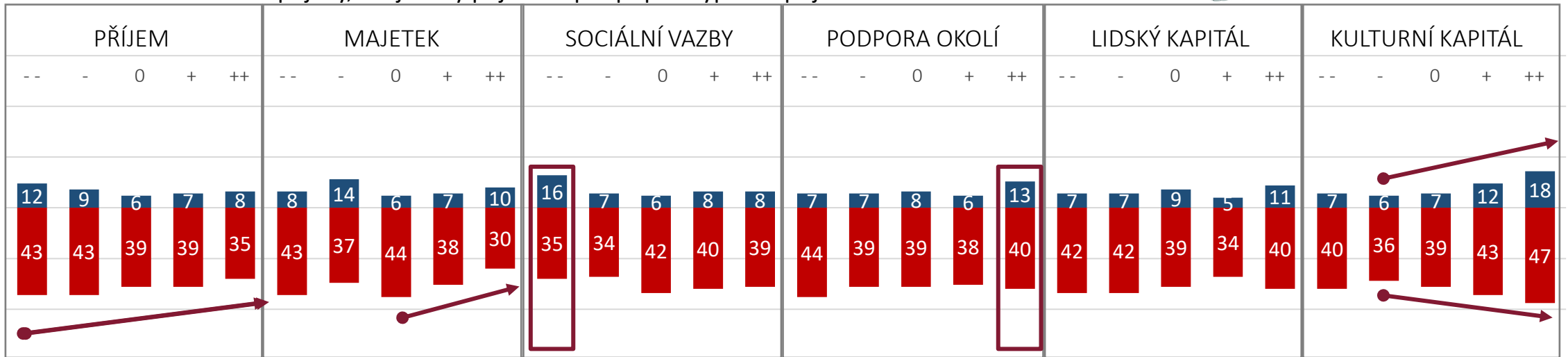
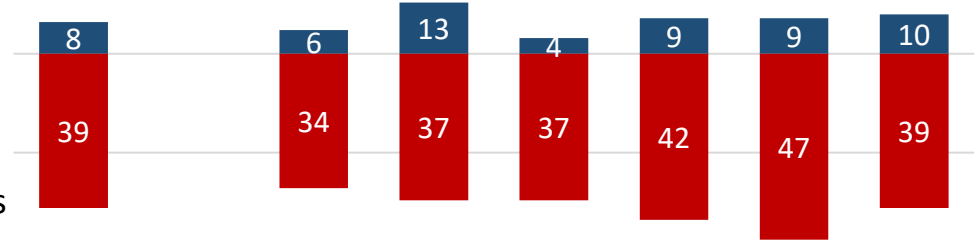

Dopady: Pracovní pozice

- Mezi ekonomicky aktivní populací (včetně v současnosti nezaměstnaných) cítí negativní dopady 39 %, 52 % se situace nedotýká, 8 % pak vnímá pozitivní efekty. Nejsilněji je zasažena pracující část ohrožené třídy (pracující častěji ve službách, ale i pečovatelských profesích), o něco častěji pozitivně vnímají změny lidé z nastupující kosmopolitní třídy (často pracující v odborných kancelářských profesích; i tam ale výrazně převažují negativa).
- Negativní dopady méně často vnímají bohatší lidé, lidé s vyšším příjmem.
- S rostoucím kulturním kapitálem jsou dopady výraznější. To může být tím, že lidé s vyšším kulturním kapitálem častěji pracují ve službách a jsou tedy ve více zasaženém sektoru.
- Pozitivní dopady vidíme mezi lidmi s hustou podpůrnou sociální sítí. Ta pomáhá snižovat stres se změnou spojený, ale je taky pojistkou pro případ výpadku příjmu.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

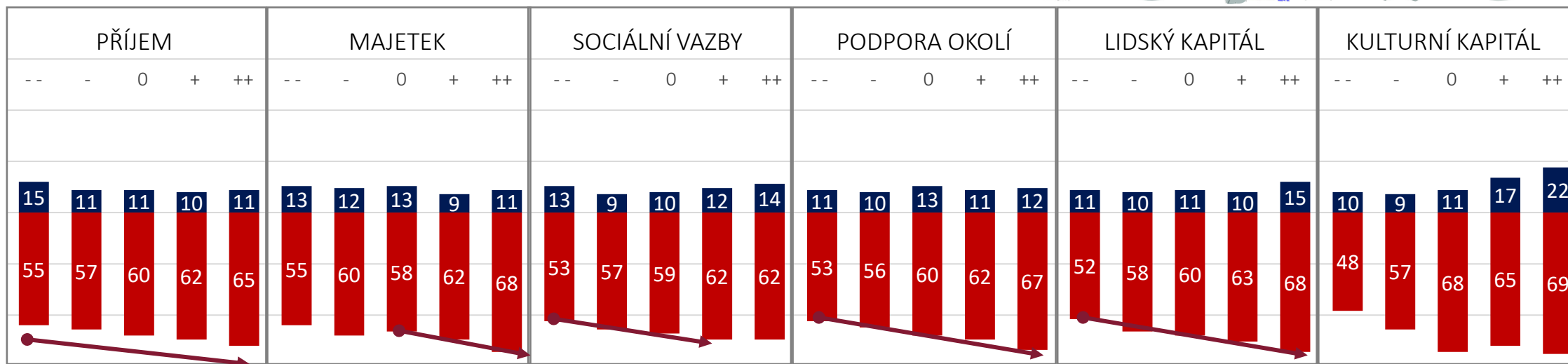
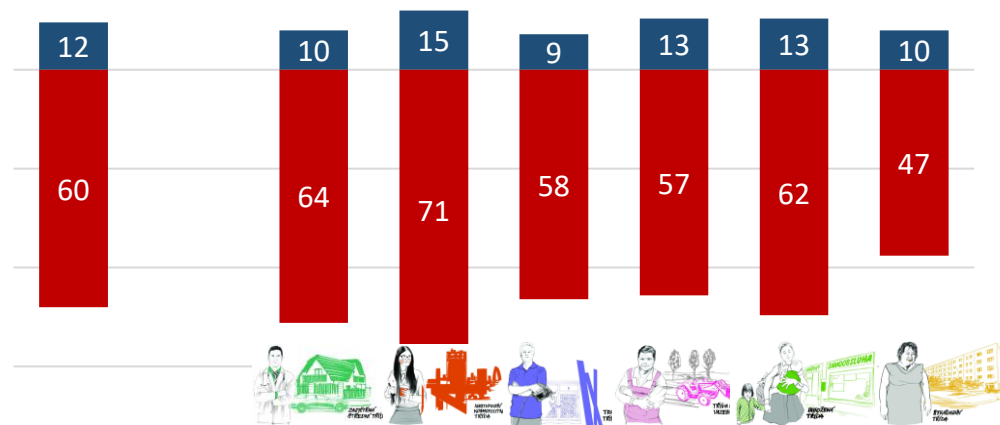

Dopady: Trávení volného času

- Dopady na trávení volného času vycházejí z toho, jak vypadalo před rokem. Jednotlivé zdroje totiž dobře indikují možnosti, které lidé měli a tím také jak velký je rozdíl mezi běžným stavem a současnou situací.
- Trendy jsou zřejmé: čím více penězi disponujete, tím víc si můžete dovést rozmanité trávení volného času; čím širší máte sociální, ale i blízké rodinné a přátelské vazby, tím více pociťujete omezení. Čím bohatší byly vaše kulturní, sportovní a společenské aktivity, tím více jsou v důsledku karantény omezeny.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

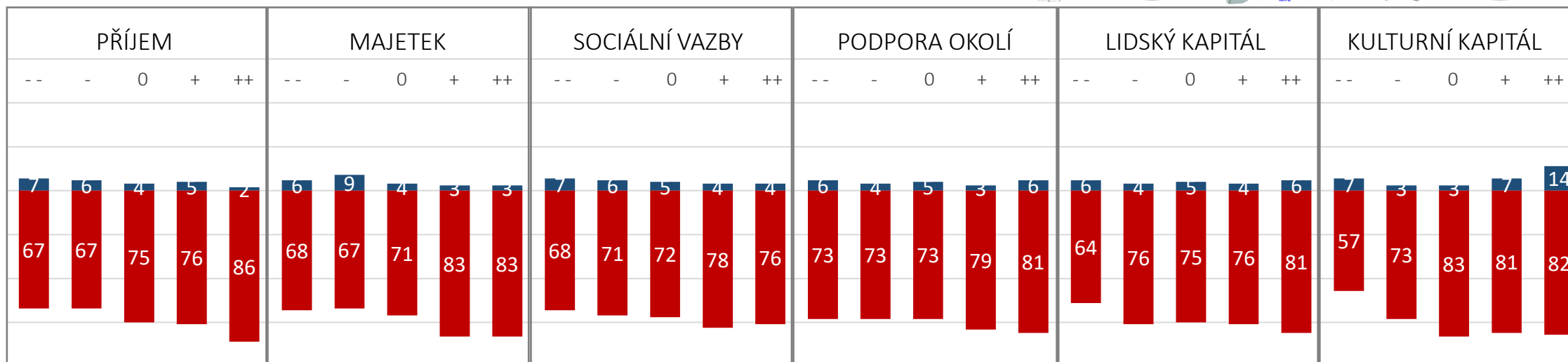
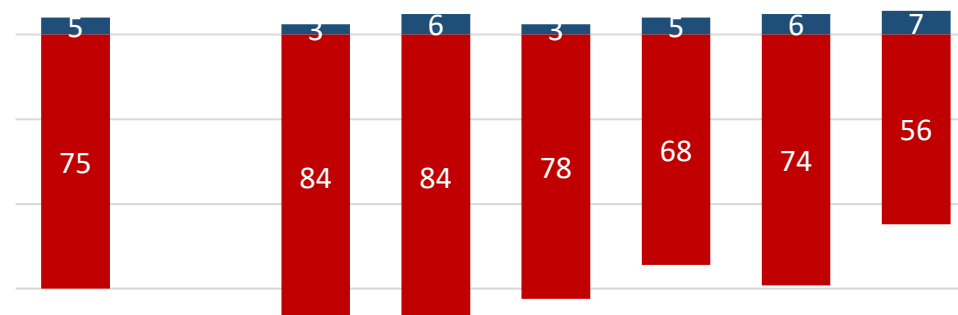

Dopady: Cestování, dovolená

- Dopady na cestování jsou samozřejmé. Malý vliv to má samozřejmě na ty, kteří na dovolenou z finančních nebo třeba zdravotních důvodů nejezdili. Dopad tak klesá se zdroji, které umíme aktivovat, i když třeba nemáme dost peněz.
- U vyšších středních tříd tak negativní dopady cítí v podstatě všichni (jsou mj. zvyklí cestovat na dovolenou do zahraničí). Naopak strádající třída, která si nemůže žádnou dovolenou dovolit ani za normálních okolností, rozdíl nepociťuje tak silně.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

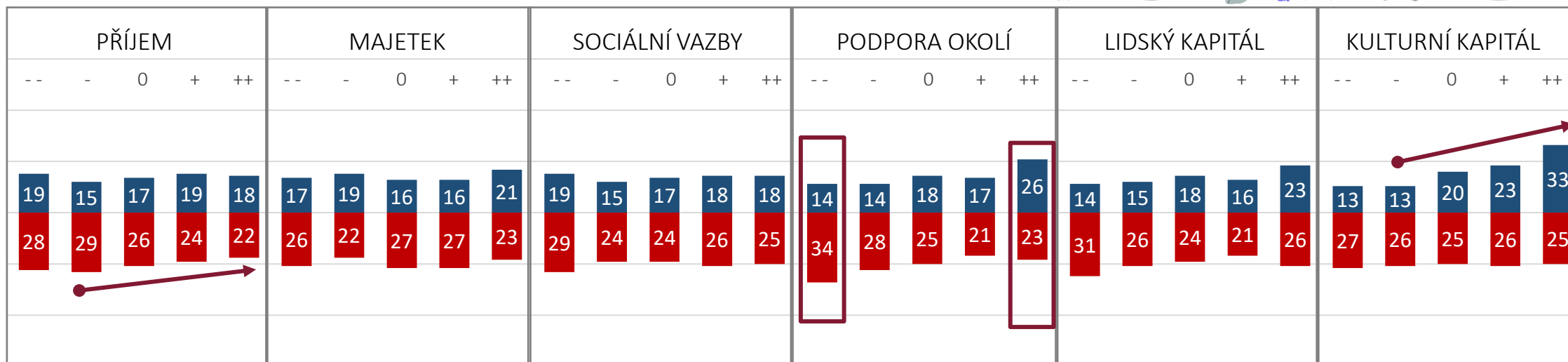
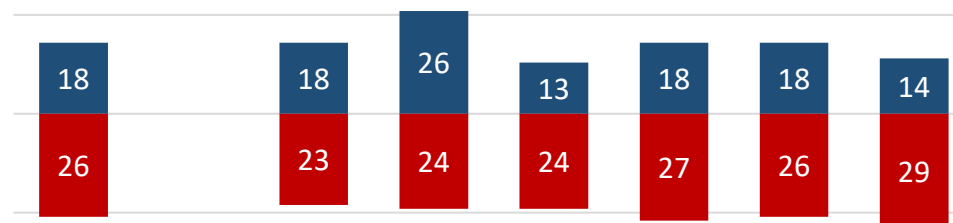

Dopady: Vztahy v rodině

- Vztahy v rodinách byly zasaženy relativně nejméně. V 26 % rodin negativně, v 18 % pozitivně, 56 % pak nevidí rozdíl.
- Vidíme jednoznačný vliv příjmu (v krizi po roce 2008 výpadky příjmů vedly k většímu stresu v rodinách a v důsledku také k vyšší rozvodovosti v nízkopříjmových skupinách). Zásadní jsou pevné blízké vazby. U skupiny, která má kolem sebe řadu lidí, na které se může v obtížné situaci spolehnout, vidíme výrazný růst pozitivního vlivu. Kulturní kapitál, tedy rozmanitost aktivit, které vykonáváme, má také pozitivní vliv na to, jak se rodina dokáže situaci přizpůsobit.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

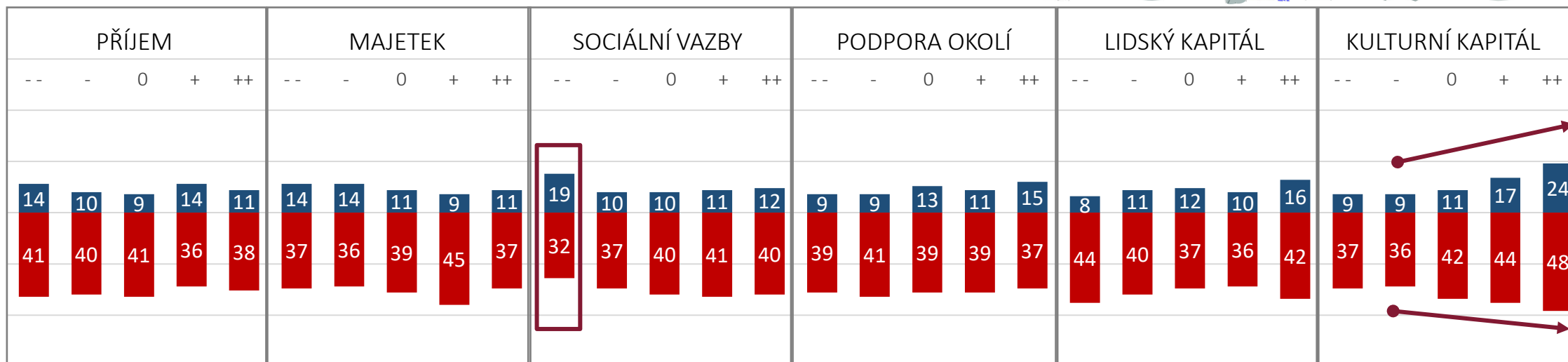
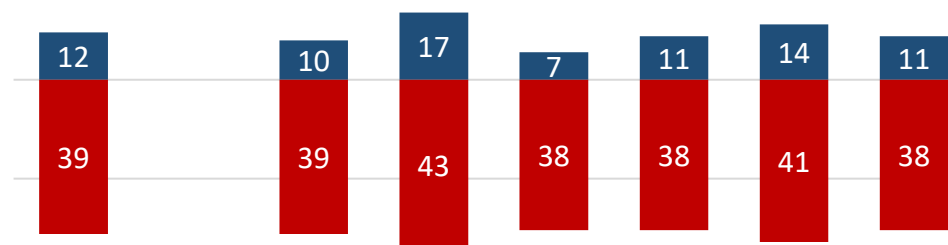

Dopady: Vztahy s přáteli

- Dopady na vztahy s přáteli jsou významné zejména při rozmanitosti našich kulturních, sportovních a dalších aktivit. Patrně proto, že pro tyto lidi jsou dané oblasti důležité, takže buďto se jim daří vymyslet alternativní způsoby trávení, nebo jsou naopak frustrováni.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

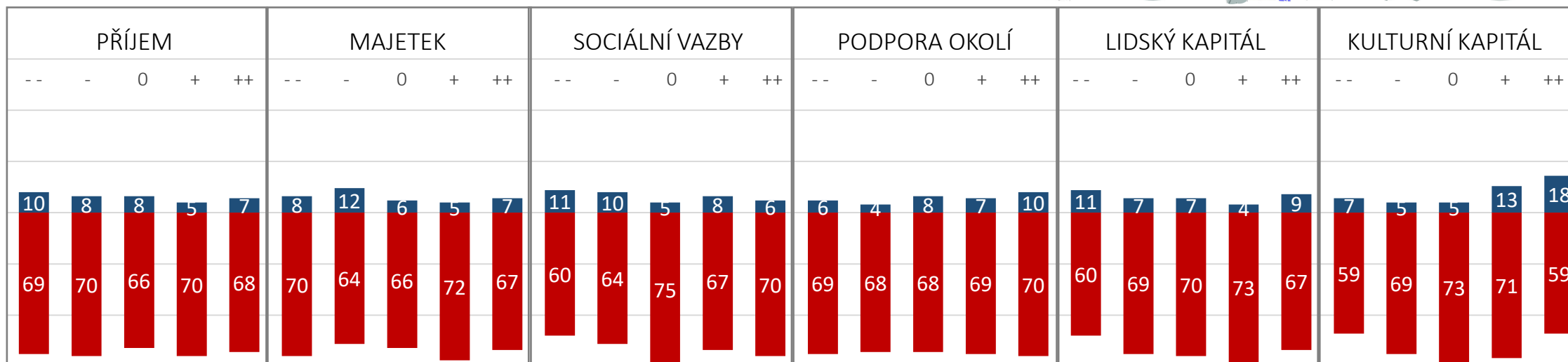
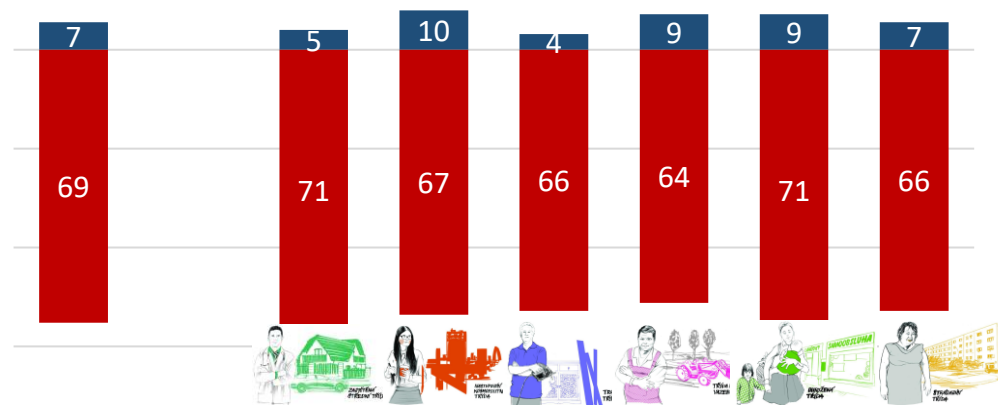

Dopady: Vzdělání dětí

- Silně negativně hodnotí rodiče dopady na vzdělávání dětí, byť z jiných výzkumů víme, že průběh výuky v daných podmínkách hodnotí zpravidla dobře a oceňují snahu škol a učitelů.
- U vzdělávání dětí je velmi zajímavá role kulturního kapitálu. Největší negativní dopad vnímají lidé s průměrným kapitálem. Ti s nižším kapitálem patrně nevnímají omezené vzdělávání tak silně jako problém. Naopak ti s vyšším kapitálem z části dokážou využít situaci ve svůj prospěch.

■ Pozitivní vliv ■ Negativní vliv

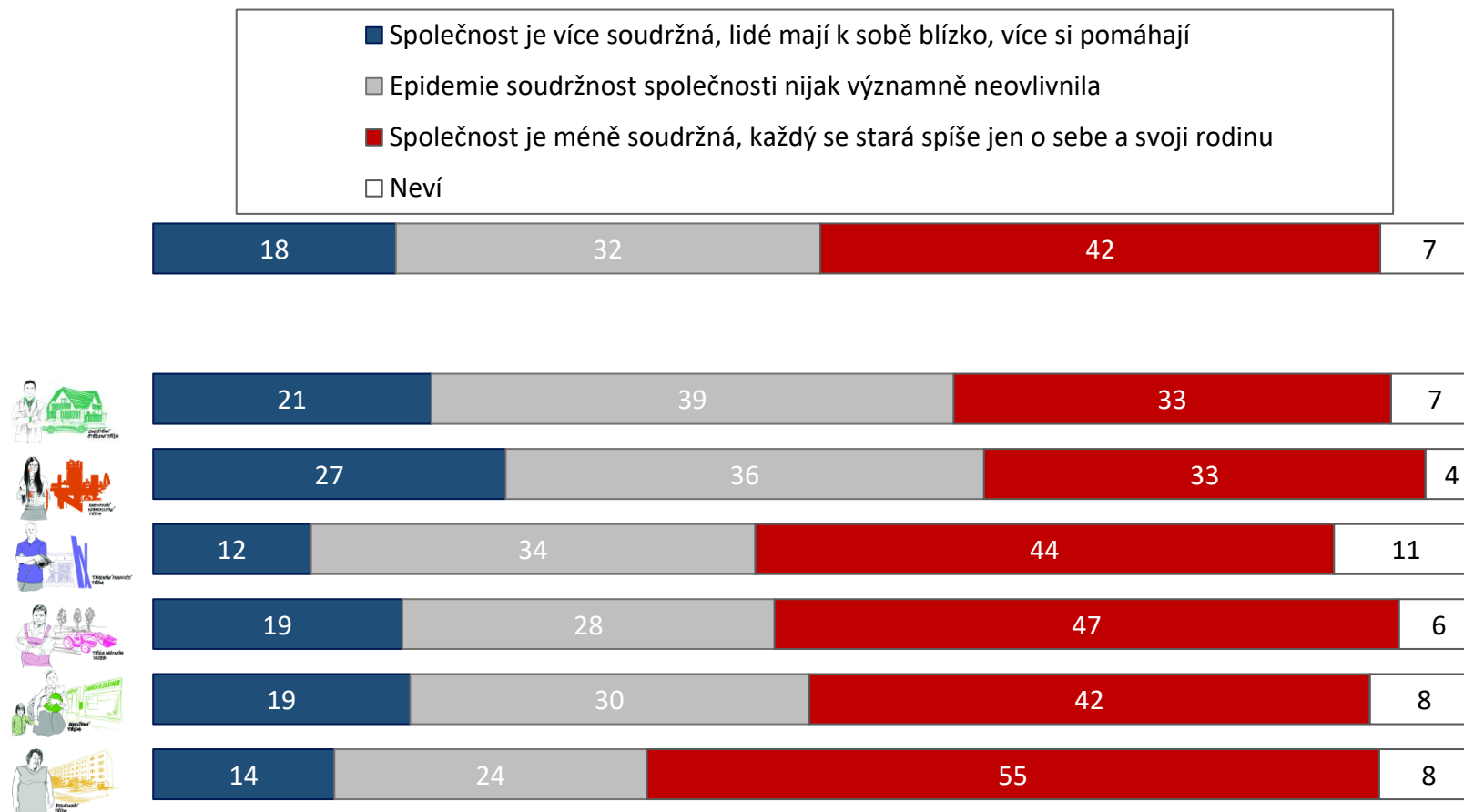
Dopočet do 100 % = nemá vliv;
zobrazení jen ti, pro které je otázka relevantní (pracující, s dětmi, atp.)

Soudržnost společnosti během pandemie

- Jarní vzednutí solidarity, kdy se česká společnost nebývale semknula a podporovala nutnost všech opatření, v očích veřejnosti nemělo dlouhé trvání.
- Na podzim jednoznačně převažuje negativní hodnocení. Lidé z nastupující kosmopolitní a zajištěné střední třídy vidí situaci o něco pozitivněji, naopak jednoznačně negativně ji hodnotí lidé ze strádající třídy.

Proměna soudržnosti společnosti

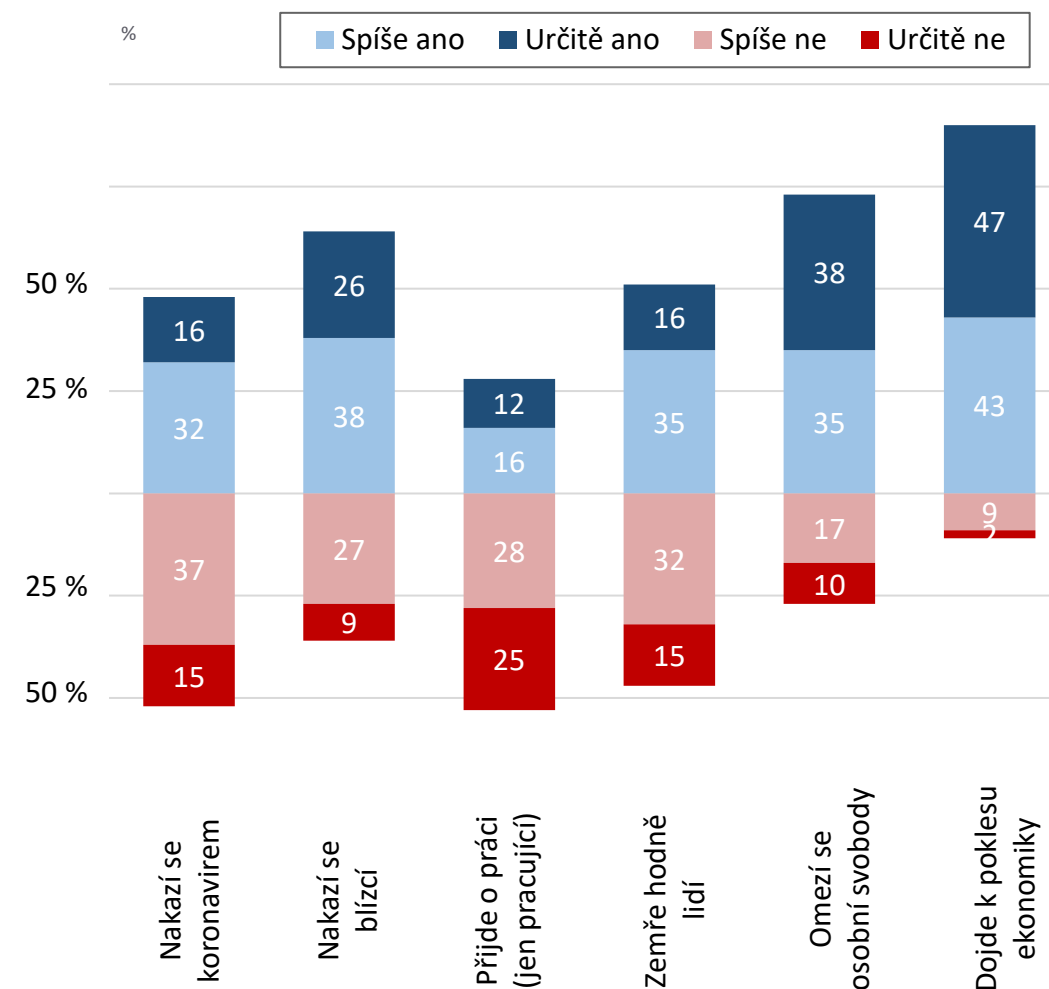

Obavy z pandemie koronaviru

Obavy: celkový přehled

- Obavy, že se sami nakazí, má polovina (48 %) dospělých v ČR. Mezi lidmi do 45 let je to 40 %, nad 45 pak zhruba 53 %, mezi lidmi v důchodu je to 58 %. Obavy také mírně rostou s nižším vzděláním (což souvisí s věkem i vykonávanou profesí). Mezi zaměstnanci jsou obavy výrazně nižší u manažerů a ředitelů podniků (kolem 39 %).
- Obavy o blízké jsou pak vyšší (64 %; tento trend pozorujeme v datech od jara) než obavy z toho, že se člověk nakazí sám. O něco větší obavy o blízké mají mladí lidé do 35 let (68 %), zejména pak studenti a studentky (71 %), u starších jsou obavy poněkud méně časté (62 %).
- O to, že ztratí práci, se bojí 28 % ekonomicky produktivních (včetně těch, kteří již jsou nezaměstnaní), méně pak pracující důchodci (19 %) nebo lidé v předdůchodovém věku (21 %). Výrazně vyšší jsou obavy mezi lidmi se základním (31 %) vzděláním nebo výučním listem (36 %; s maturitou 27 %). Vysokoškoláci se ztráty práce obávají výrazně méně často (17 %). Regionálně obavy ze ztráty práce zhruba kopírují míru nezaměstnanosti v krajích. Z hlediska oborů jsou nejvíce zasaženi lidé pracující ve službách a prodeji (36 %) a nekvalifikovaní pracovníci (40 %) a speciálně pak mladí lidé bez maturity (51 %).
- Polovina (51 %) se obává, že zemře hodně lidí (data byla sbírána na přelomu září a října). Vyšší je tento podíl mezi lidmi v důchodu (65 %).
- Omezení svobod se pak bojí 73 % dospělých obyvatel. O tom, že dojde k výraznému propadu ekonomiky, nepochybuje skoro nikdo. Na tom panuje shoda napříč společností (90 %). Obavy mírně rostou s věkem, naopak klesají s dosaženým vzděláním.

Obavy z různých důsledků pandemie

Obavy: celkový přehled

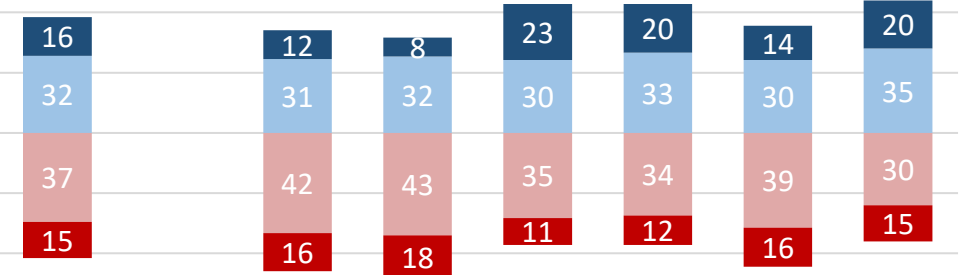
- Obavy prostupují celou českou společností. Přestože víme, že v jiných ohledech se společenské třídy liší (ať už jde o názory, chování nebo životní styl), míra obav se liší jen ve dvou z nich. Mezi pracujícími je vyšší míra obav o vlastní zaměstnání v ohrožené a strádající třídě. To je samozřejmě dané strukturou povolání a pozic, které typicky lidé z různých tříd zastávají. Rozdíl vidíme také v obavách z toho, že zemře mnoho lidí. Větší obavy jsou mezi lidmi ze strádající třídy, naopak relativně nižší jsou především v zajištěné střední třídě.

Ti, kteří mají obavy

		Zajištěná střední třída	Ohrožená střední třída	Zajištěná nižší třída	Ohrožená nižší třída	Strádající třída	Zajištěná vyšší třída
Nakazí se koronavirem	48	42	39	53	54	45	55
Nakazí se blízcí	64	66	68	62	64	62	64
Přijde o práci (jen pracující)	28	21	23	24	30	33	42
Zemře hodně lidí	51	40	46	55	51	49	66
Omezí se osobní svobody	73	73	72	68	68	77	77
Dojde k poklesu ekonomiky	90	89	91	92	87	88	93

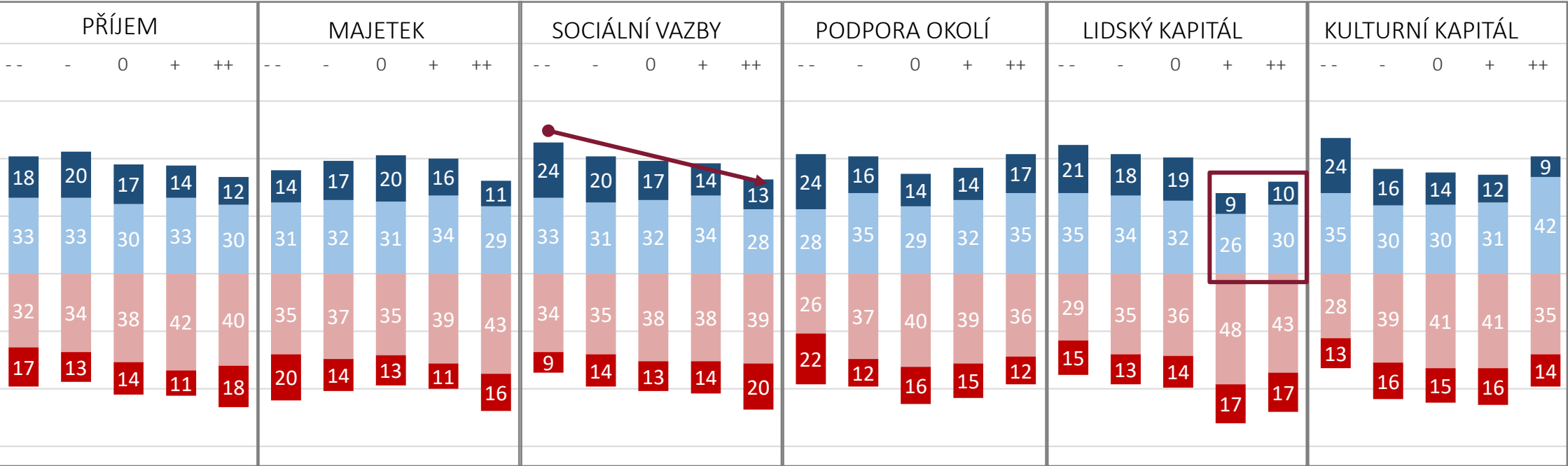
%

■ Spíše ano ■ Určitě ano ■ Spíše ne ■ Určitě ne

Obavy: nakazí se sám/sama

- Obavy z nákazy má polovina populace, o něco častěji lidé v důchodovém a předdůchodovém věku.
- Obavy klesají u lidí s širokou sociální sítí, ale i u těch s vyšším lidským kapitálem (který odráží mj. i IT kompetence, tedy možnost pracovat, nakupovat a komunikovat z domova).

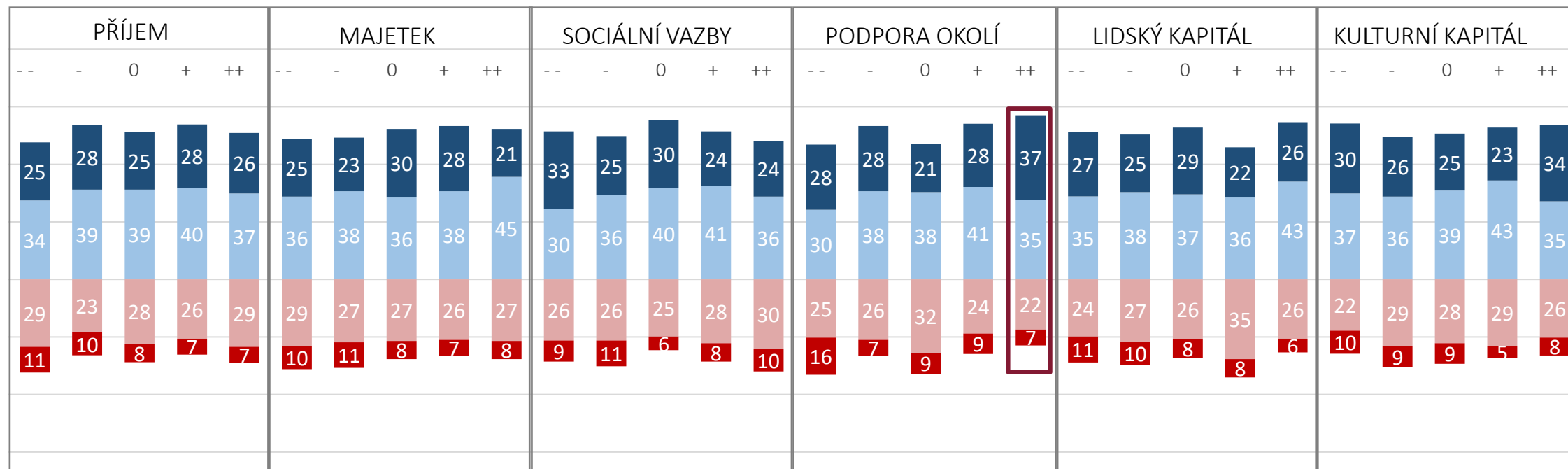
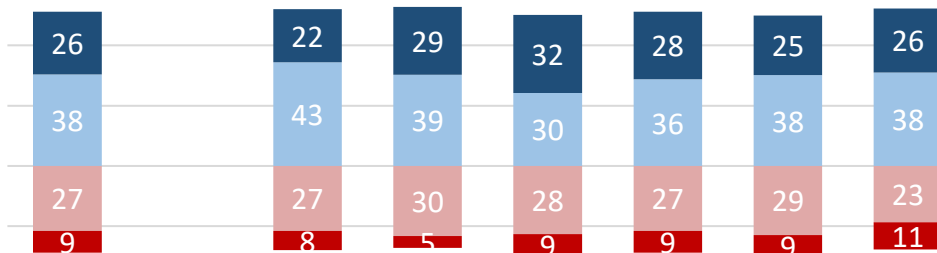

Obavy: nakazí se někdo blízky

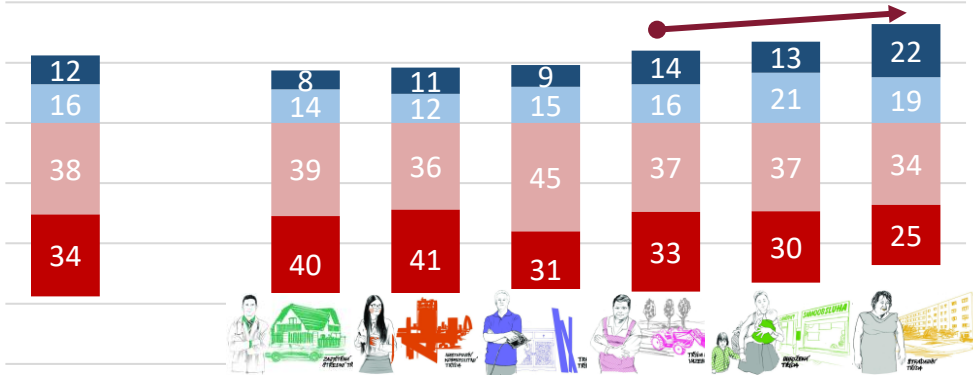
- Obavy z toho, že nakazí někdo blízky, jsou silnější než obava z toho, že se nakazí člověk sám (64 % : 48 %).
- O něco vyšší obavy o blízké mají lidé, kteří se mohou spoléhat na své nejbližší okolí a mají s ním velmi pevné vazby.

%

■ Spíše ano ■ Určitě ano ■ Spíše ne ■ Určitě ne

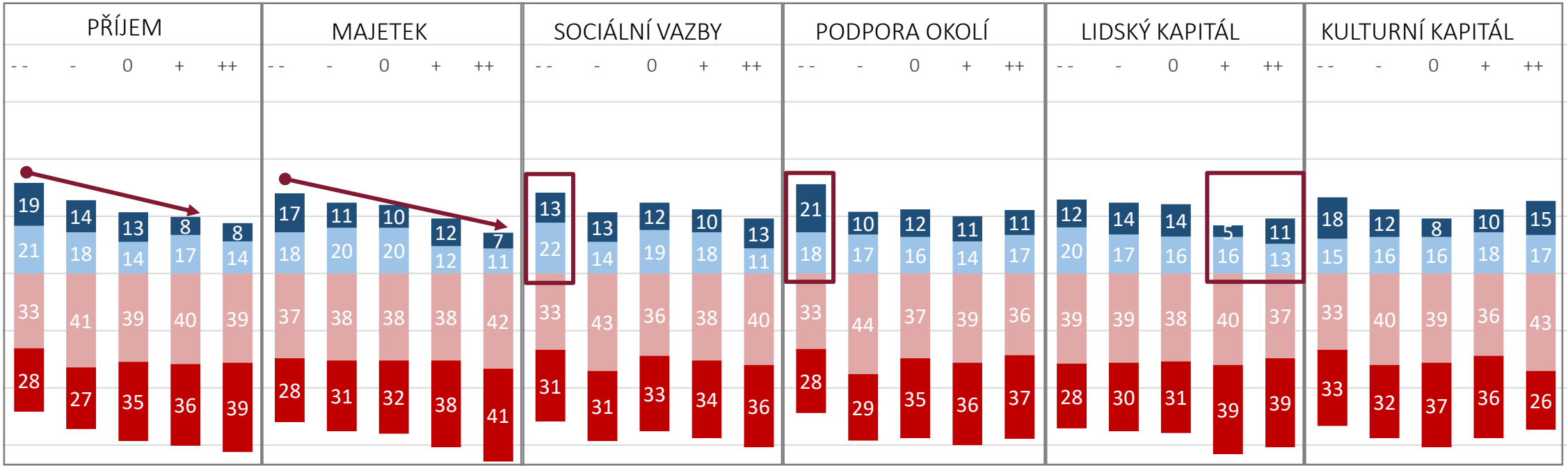

% ■ Spíše ano ■ Určitě ano ■ Spíše ne ■ Určitě ne

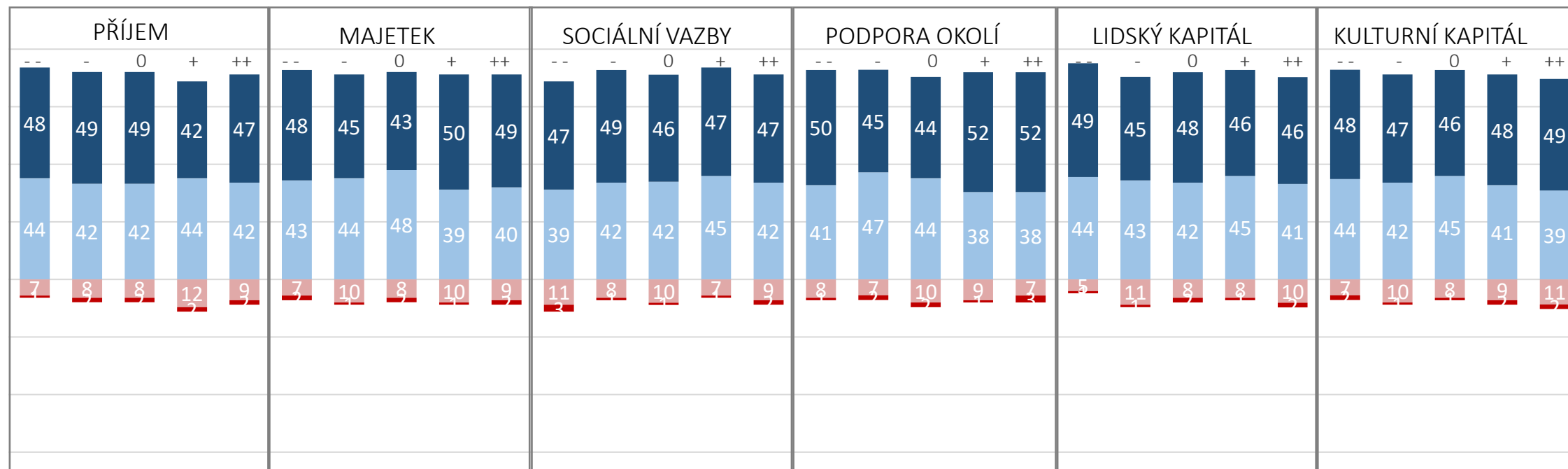
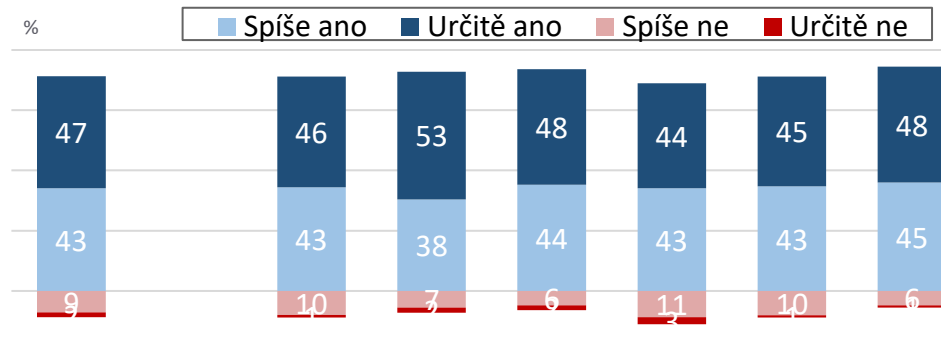
Obavy: přijde o práci (jen ekon. akt.)

- Mezi ekonomicky aktivními má obavu o ztrátu zaměstnání 28 %. Výrazně vyšší je pak obava zejména ve strádající třídě (41 %).
- Větší obavy mají lidé s nízkým příjmem a minimálním majetkem, ale také lidé s malou podporou ve svém okolí a málo známostmi.
- Nižší obavy mají lidé, kteří umí cizí jazyky nebo umí s počítačem. Častěji pracují mimo zasažené sektory, jako jsou služby nebo pohostinství.

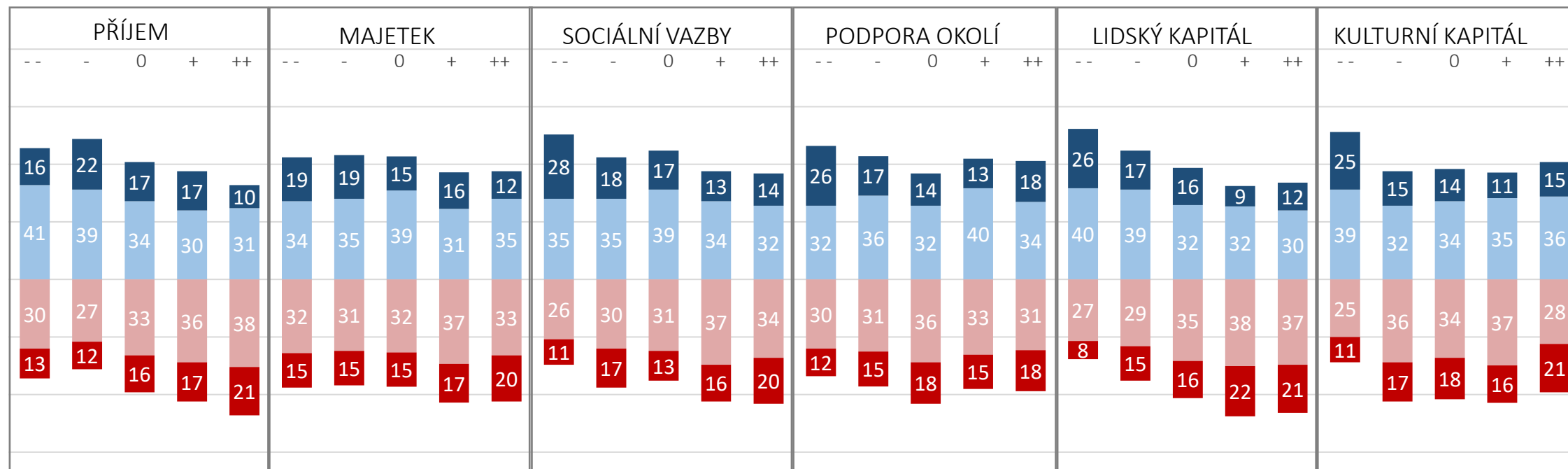
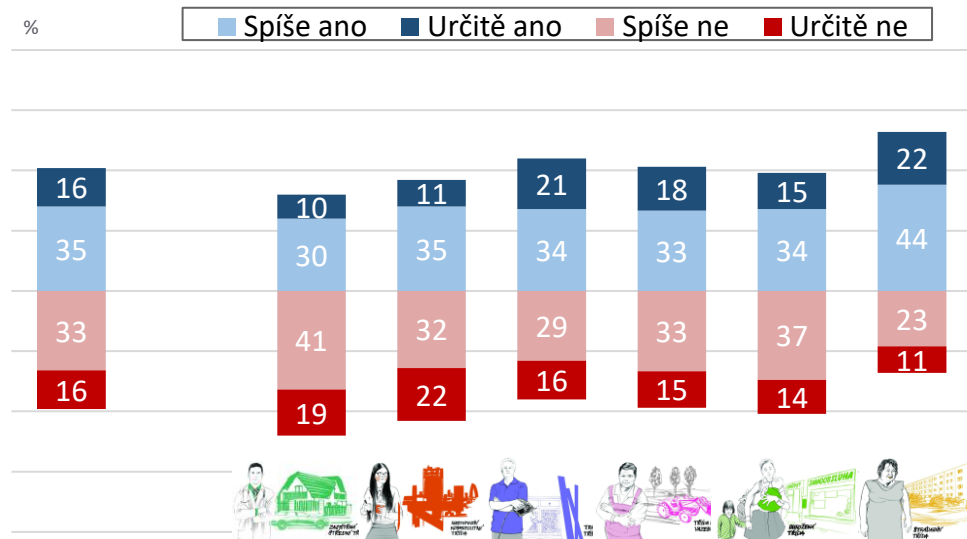
Obavy: dojde k poklesu ekonomiky

- Pokles ekonomiky je fakt, na kterém se společnost shoduje napříč všemi skupinami.

Obavy: zemře hodně lidí

- Zřetelně vyšší obavy z toho, že zemře hodně lidí, mají lidé s malými sociálními vazbami, lidským a kulturním kapitálem. Tedy lidé, kteří jsou více izolovaní od společenského dění nejen nyní, ale dlouhodobě.

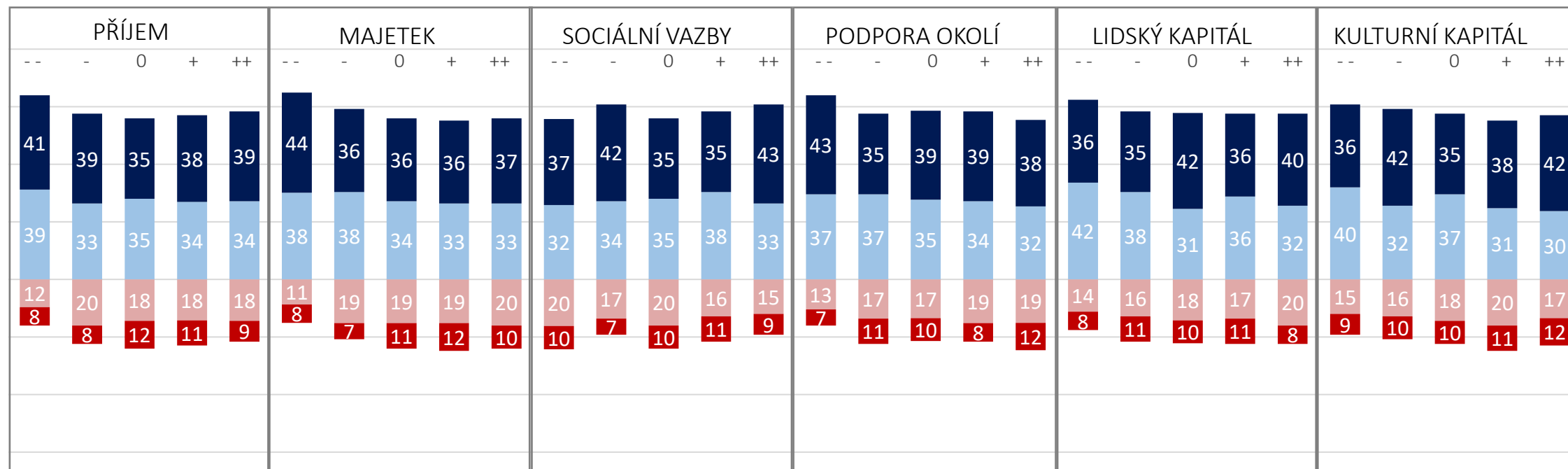
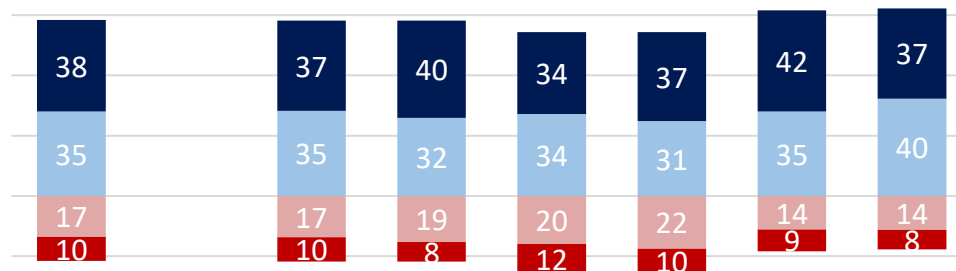

Obavy: omezí se osobní svobody

- Obavy z omezení osobních svobod jsou poměrně vysoké. Je však třeba dodat, že různé skupiny obyvatel si pod osobními svobodami představí zásadně odlišné věci. Na jedné straně může jít o ochranu demokracie a ústavy. Ta je pro velkou část populace abstraktní. Na straně druhé například neochota nosit roušky, která je ovšem také vnímána jako ohrožení druhých.

%

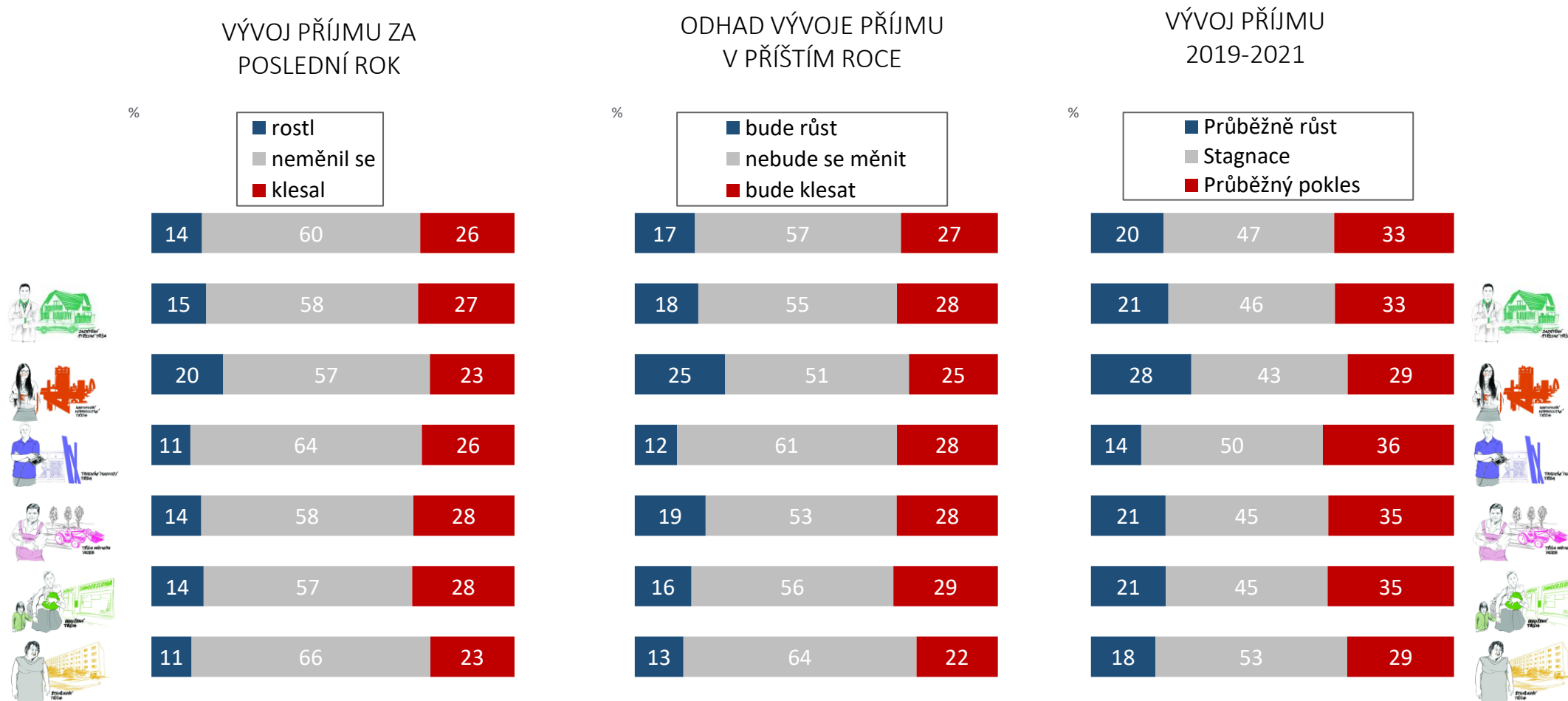
■ Spíše ano ■ Určitě ano ■ Spíše ne ■ Určitě ne

Ekonomická situace domácností

Příjmy v domácnosti

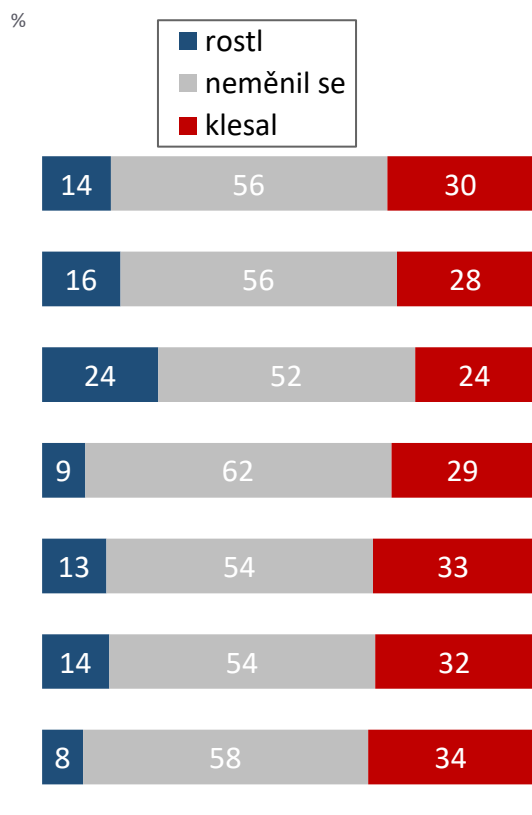
- Příjmy domácností samozřejmě krize ovlivňuje především negativně. Nicméně změny přichází i v běžném roce, nelze je tedy univerzálně přičíst jen pandemii. Z posledních výzkumů víme, že v posledních letech shodně zhruba 17 % čekalo zlepšení nebo zhoršení a podobně tomu bylo i v reflexi vývoje. Krize tedy snižuje podíl růstu, výrazně zvyšuje počet těch, kteří očekávají pokles.

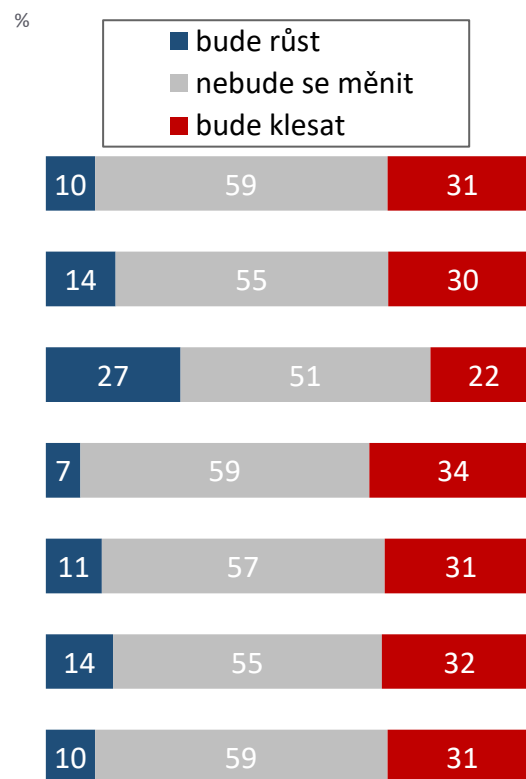
Příjmy v domácnosti: jen ekonomicky aktivní

- Větší dopady má samozřejmě krize na pracující než na ty, kteří ekonomicky aktivní nejsou. Méně často negativní dopady v úhrnu pociťují vyšší třídy, o něco častěji pokles příjmů pociťuje tradiční pracující třída (v níž je vyšší podíl OSVČ).

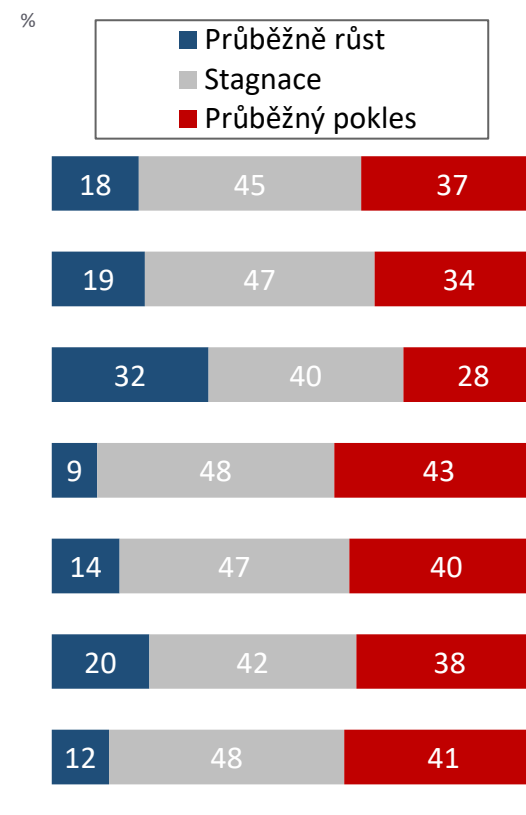
VÝVOJ PŘÍJMU ZA
POSLEDNÍ ROK

ODHAD VÝVOJE PŘÍJMU
V PŘÍŠTÍM ROCE

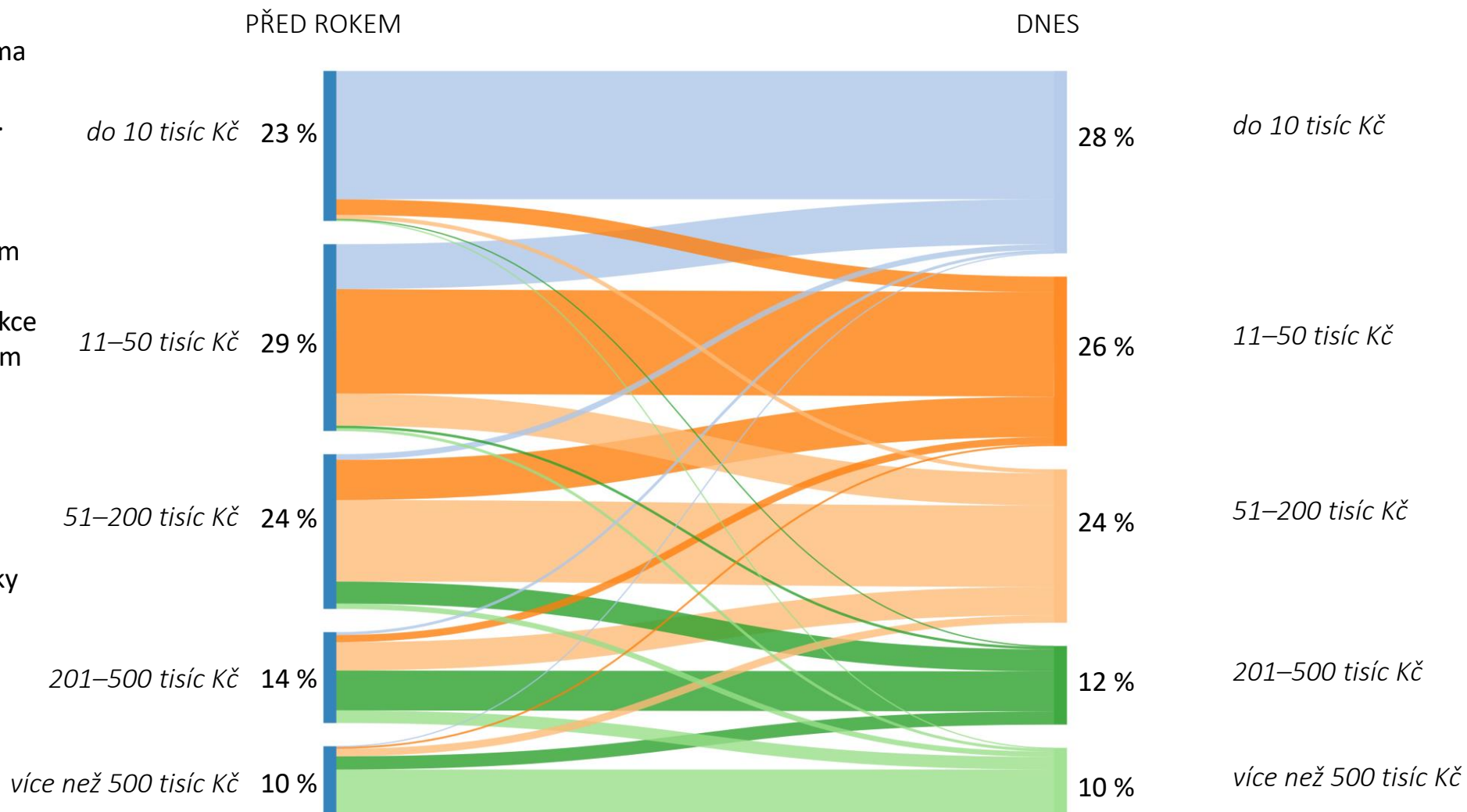

VÝVOJ PŘÍJMU
2019-2021

Úspory

- Úspory se mění spíš dílčím způsobem. Vidíme přesuny oběma směry, část z nich samozřejmě nesouvisí s pandemií koronaviru.
- Největší přesun je z malých na žádné nebo skoro žádné úspory.
- Na druhé straně, i díky omezeným možnostem trávit dovolenou v zahraničí, navštěvovat kulturní akce a festivaly či odloženým investicím část lidí spoří.
- Velké přesuny jsou výjimečné a budou souviset častěji se specifickou individuální životní situací (např. koupě nebo prodej nemovitosti apod.) než s důsledky koronavirové epidemie.

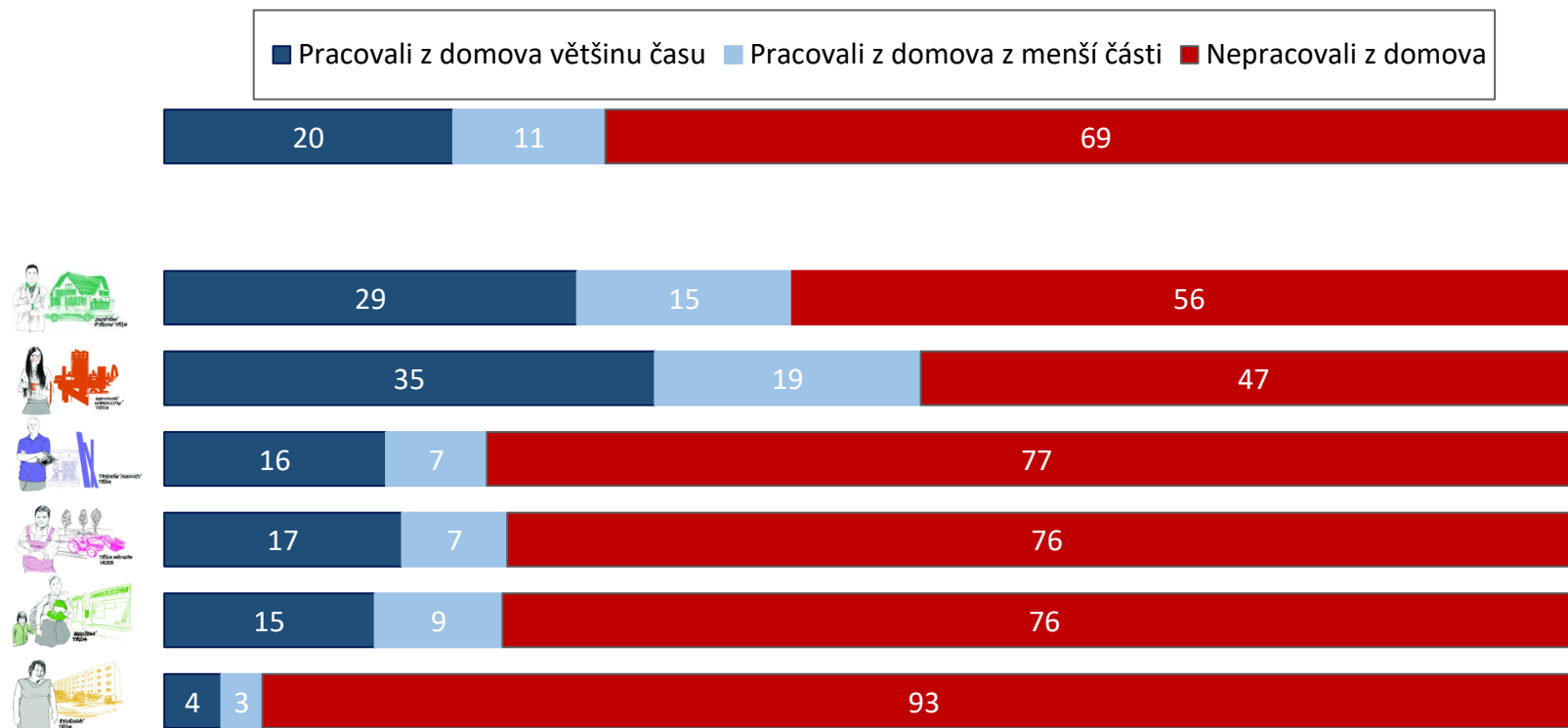

Fenomény roku 2020: Práce z domova a videohovory

Práce z domova (jen pracující)

- Z domova během jara pracovalo alespoň částečně 31 % pracujících. Výrazně větší možnosti měli lidé z vyšší střední třídy (zajištěné a kosmopolitní), v podstatě bez možnosti pracovat z domu je strádající třída. Rozložení je tak výrazně nerovnoměrné.
- Mezi těmi, kteří z domova nepracovali vůbec, je jednoznačná většina těch (83 %), jejichž práce to neumožňuje. U 8 % práci z domova nepovolil zaměstnavatel, 5 % to nevyhovuje a 4 % nemají doma dostatečné podmínky. U vyšší střední třídy bylo o něco méně časté, že práci z domova vykonávat nemohli (75 %).
- Výsledky odpovídají analýze CERGE-EI*, která odhaduje, že zhruba třetina pracovníků může své zaměstnání vykonávat z domova.

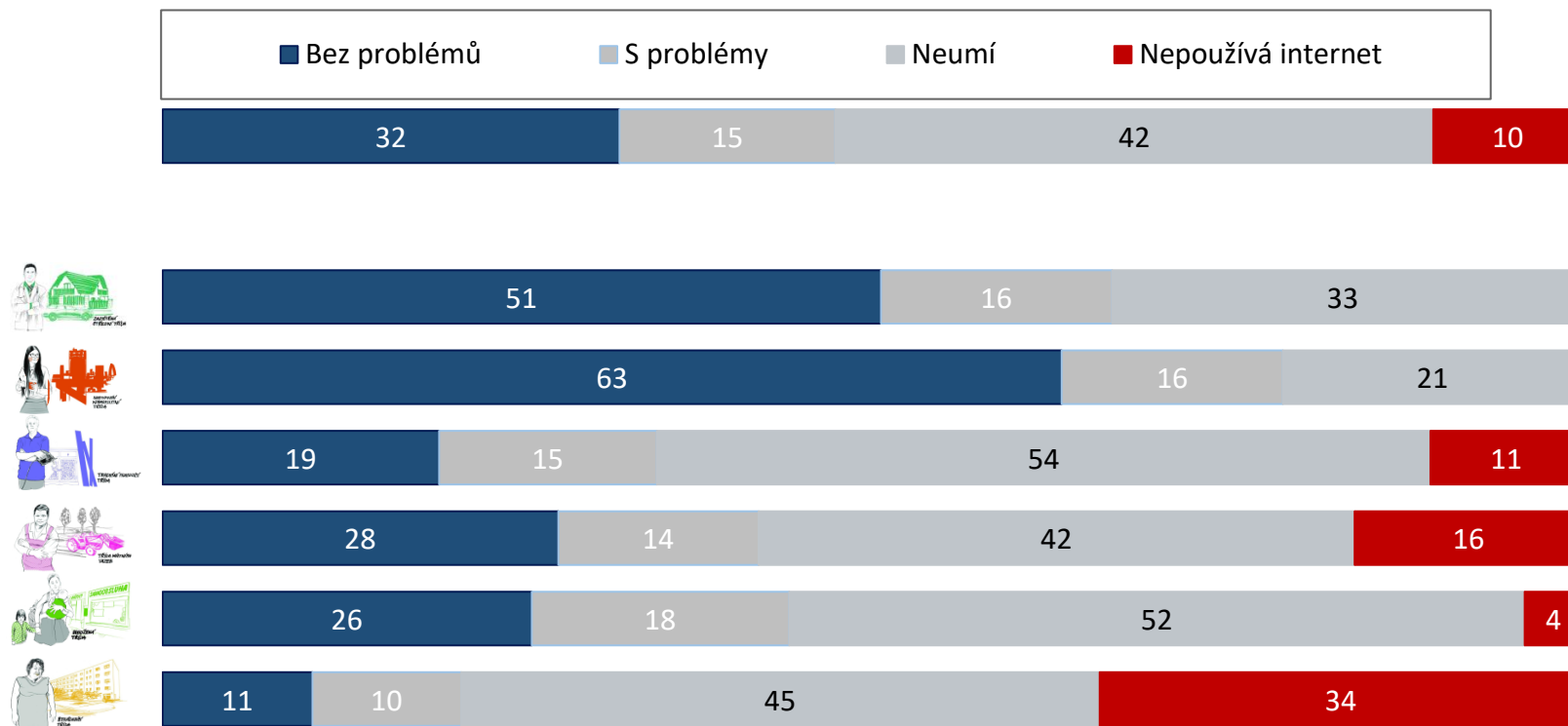
Jarní vlna pandemie a práce z domova

Používání nástrojů pro online hovory a konference

- Nástroje pro vzdálenou online komunikaci jako Zoom, Microsoft Teams či Google Meet se staly důležitým prostředkem v komunikaci s rodinou a přáteli nebo v zaměstnání. Často se v této souvislosti hovoří jako o jednom z nečetných pozitiv pandemie.
- Vidíme ovšem, že polovina obyvatel ve věku 18-75 tyto nástroje ovládat neumí, nebo ani nemají základní podmínku pro jejich užívání – připojení k internetu. Tyto kompetence jsou ovšem v populaci rozloženy výrazně nerovnoměrně.
- Schopnost používat tyto aplikace také klesá s věkem a je významně podmíněna vzděláním.

Schopnost používat nástroje pro videokonference

Umí nástroje využít alespoň částečně

18-24 let	75
25-34 let	58
35-44 let	58
45-54 let	47
55-64 let	36
65-75 let	23
ZŠ	28
SŠ bez maturity	34
SŠ s maturitou	54
VŠ	68

STEM

Martin Buchtík
Jitka Uhrová

Paulína Tabery
Matouš Pilnáček

Daniel Prokop
Tomáš Dvořák